

Erytisavustushaku 11.3.2022

Ympäristöministeriö: Erytisavustushaku kuntien ikääntyneiden asumisen kehittämiseen

“Varsinais-Suomen Ikäasumisen hanke”

Tarve hankkeelle

Tavoitteeksi ikääntyneiden asumisen kehittämisessä on asetettu palvelurakenteen keventäminen ja kotona asumisen tukeminen. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimenpiteitä sekä kunnilta että hyvinvointialueelta ja ikääntyneiltä itseltään. Sitä varten tarvitaan yhtenäisiä toimintatapoja ja työkaluja, joita voidaan Varsinais-Suomen Ikäasumisen hankkeessa luoda yhdessä kuntien, hyvinvointialueen, ikäihmisten sekä muiden sidosryhmien kanssa.

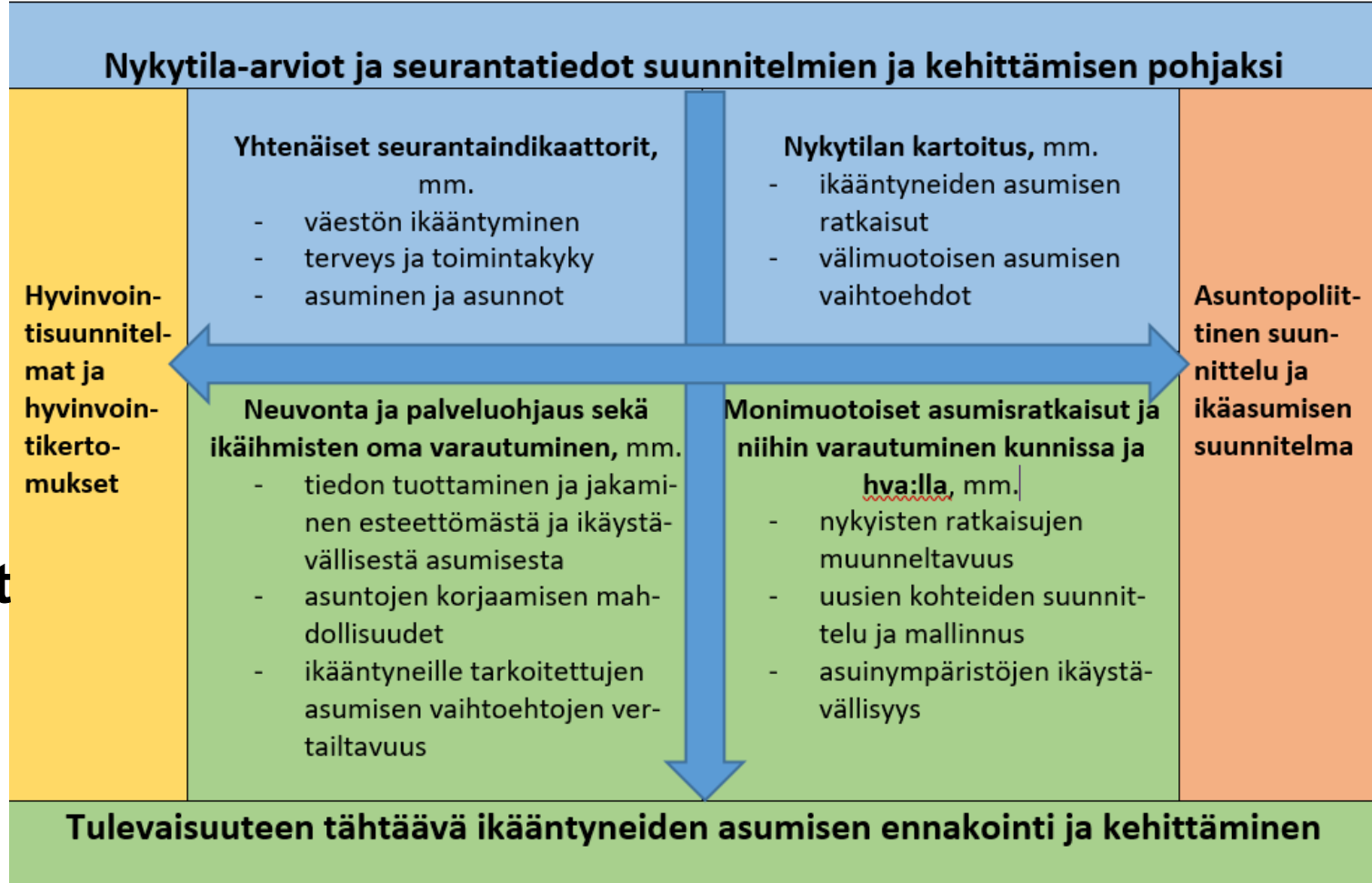
Ikääntyneiden lainsäädännön esitetyt muutokset ja ikäasuminen (vanhuspalvelulaki 5§ ja 12§)

- Ikääntyneiden lainsäädännön muutosesityksessä (HE231/2021) edellytetään vanhuspalvelulain 5§:ssä sekä kuntia että hyvinvointialueita laatimaan suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi osana hyvinvointikertomusta ja suunnitelmaa. Suunnitelmiin on sisällytettävä tavoitteet, toimenpiteet ja yhteistyö ikääntyvän väestön asumista koskevien tarpeiden ennakoimiseksi sekä niitä vastaavien tarpeiden kehittämiseksi. On huomattava, että suunnitelmassa tarkoitetaan kaikkea ikääntyneiden asumista, eikä pelkästään sote-palveluihin liittyvää asumista. Lainsäädännön muutosesityksessä (HE231/2021) vanhuspalvelulain 12 §:ssä hyvinvointialueiden tehtäväksi asetetaan ikäihmisten neuvontapalveluiden järjestäminen, johon sisältyvänä ikääntynyttä väestöä tulee kannustaa oman asumisen ennakointiin ja itsenäistä asumista tukevien ratkaisujen toteuttamiseen.

Ikääntyneiden lainsäädännön esitetyt muutokset ja ikäasuminen (shl 21§ ja 46§)

- Tulevaisuudessa ikääntyneiden asumisen ratkaisut on mahdollista järjestää entistä monimuotoisemmin ikääntyneiden lainsäädännön muutosesityksen (HE 231/2021) mukaan. Sosiaalihuoltolain 46c§ antaa mahdollisuuden siihen, että yhteisöllistä asumista (nyk. palveluasuminen, shl 21§) ja ympärivuorokautista palveluasumista (nyk. tehostettu palveluasuminen, shl 21§) voidaan toteuttaa samassa rakennuskokonaisuudessa, jonka lisäksi samassa rakennuskokonaisuudessa voi olla asuntoja myös muille henkilöille. Laki antaa mahdollisuuden myös siihen, että asukkaan palvelutarpeen lisääntyessä hänen ei tarvitse vaihtaa asuntoa rakennuskokonaisuuden sisällä, vaan palveluiden määrää lisätään nykyiseen asuntoon.

Hankkeen painopiste-alueet ja ohjaavat suunnitelmat

Hankkeen tavoitteet

- 1) Kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyön edistäminen ikäystävällisen asumisen kehittämisessä sekä kuntien ennakoinnin ja varautumisen vahvistaminen ikääntyneiden tuleviin asumisen ja palveluiden tarpeisiin,
- 2) Ikääntyneiden monimuotoisten asumisratkaisujen suunnittelu ja kehittäminen sekä asuinympäristöjen ikäystävällisyyden parantaminen laaja-alaisesti (mm. esteettömyys, toimivuus, turvallisuus, muistiystävällisyys, yhteisöllisyys),
- 3) Neuvonnan ja palveluohjauksen kehittäminen ja ikääntyneiden oman ennakoinnin ja varautumisen tukeminen tuleviin asumisen tarpeisiin.

TAVOITE 1:

Kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyön edistäminen ikäystävällisen asumisen kehittämisessä sekä kuntien ennakkoinnin ja varautumisen vahvistaminen ikääntyneiden tuleviin asumisen ja palveluiden tarpeisiin

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Tulokset / Vaikutukset
<p data-bbox="0 52 658 325">1_Yhteistyön käynnistäminen ikäystävällisen asumisen strategisen suunnittelun osalta kuntien ja hyvinvointialueen välillä</p> <p data-bbox="0 434 658 598">Vanhuspalvelulaki §5 huomioiminen suunnittelussa (HE 231/2021).</p> <p data-bbox="0 696 658 860">Sosiaalihuoltolaki § 21 ja § 46c huomioiminen suunnittelussa (HE 231/2021).</p>	<p data-bbox="658 52 1360 598">Strategisten linjausten laatimisesta, toimeenpanosta ja seurannasta sopiminen, tavoitteena monimuotoisten, joustavien, yhteisöllisten ja toimintakyvyn säilymistä tukevien asumis- ja palvelukokonaisuuksien sisällyttäminen kuntien ja hyvinvointialueiden strategiseen suunnitteluun.</p> <p data-bbox="658 631 1360 1089">Ikääntyvien asumisen ja palveluverkon hallittu kehittäminen yhteistyössä hva:n ja kuntien välillä, mm. kaavoituksessa, tontin luovutuksessa ja rakentamisessa, paikallisia ikäihmisiä eri vaiheissa osallistaen, esim. vanhusneuvostojen ja kansalaisjärjestöjen avulla</p>	<p data-bbox="1360 52 1932 598">Yhteiset toimintamallit kuntien hvan välillä, koskien ikääntyneiden asumista 1) hyvinvointisuunnitelman ja –kertomuksen osalta sekä 2) kuntien asumispoliittisen ohjelman ja siihen sisältyvän ikäasumisen ohjelman osalta.</p>
		<p data-bbox="1360 598 1932 1092">Hankkeen tuloksena suositus hva:n kunnissa, jossa yhteinen näkemys on koottuna samaan dokumenttiin</p>

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Tulokset / Vaikutukset
<p>2_Tiedontuotanto ikäihmisten asumisesta ja sen muutostarpeista ts. nykytila-arvio (esim. asumisen ja asumisympäristön nykytila, väestön ikärakenne, toimintakyky/hyvinvointi-indeksit, asuntojen esteettömyys, hissittömyys jne).</p>	<p>Tarkastellaan aikaisempien YM-rahoittamien kuntien raportteja tiedonkeruun pohjana.</p> <p>Tiedonkeruun käytäntöjen yhtenäistäminen ja yhteisten indikaattorien valinta kunnissa ja hyvinvointialueella sekä seurannasta sopiminen.</p>	<p>Aikataulutettu ikäasumisen varautumisen suunnitelma kuntiin/hv-alueelle, sisältäen palvelurakenteen ja asumisen suunnitelmallisen kehittämisen hva:n/kuntien eri alueet ja niiden ikääntyvä väestö huomioiden. Kokonaissuunnitelma sisältää kokonaiskuvan ja prioriteettijärjestyksen toimenpiteistä.</p>
<p>Välimuotoisten asumisratkaisujen nykytilan kartoitus (senioriasuminen, tuettu asuminen, palveluasuminen, perhehoito) hv-alueella.</p>	<p>Arviointitiedon tuottaminen välimuotoisen asumisen ratkaisuista.</p>	

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Tulokset / Vaikutukset
3_(Ikäihmisille suunnatun) ARA-asumisen kohteiden kartoittaminen kunnissa.	<p>ARA-asuntokannan ”rekisterin” luominen, jossa huomion kohteena asuntojen käytettävyyden arviointi.</p> <p>Mahdollinen suunnitelma kohteiden muuttamisesta ikäihmisten asumiseen soveltuviksi erilaisilla ARAN tuilla</p> <p>esim. https://www.ara.fi/fi-FI/Lainat ja avustukset/Avustus vuokraasuntojen korjaamiseksi i kaantyneille soveltuviksi TAI</p> <p>https://www.ara.fi/fi-FI/ARAasuntokanta/Erityisryhminen asunnot/Tehostetun palveluasumisen asuntojen muu(56587)</p>	<p>Nykyisten ARA-kohteiden korjaus/muutostarpeen arviointi ja uusien ARA-kohteiden tarpeen ennakointi kuntien ja hyvinvointialueen näkökulmasta.</p>

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Tulokset / Vaikutukset
<p>4_Tiivis yhteistyö ja vuorovaikutus muun hyvinvointialueella tapahtuvan kehittämistyön kanssa, joka sivuaa yhteisöllisen asumisen/ikäasumisen kehittämistä (mm. palveluiden myöntämisen kriteerit, palveluohjaus, kotihoidon henkilöstön riittävyys)</p>	<p>Tuodaan esille ikääntyneiden monimuotoisen asumisen ja asuinympäristön erityispiirteet (mm. esteettömyys, yhteisöllisyys) osana ikääntyneiden palveluiden kehittämistä/järjestämistä.</p> <p>Esim. <u>Yhteisöllisen</u> palveluasumisen palvelusetelin käyttöönoton valmistelu koko hyvinvointialueella (huom! lakimuutokset, joissa asuminen ja palvelut on erotettu toisistaan)</p>	<p>Ikäihmisten monimuotoisen asumisen (mm. esteetön, ikäystävällinen ja yhteisöllinen) näkökulmat ovat osa ikäihmisten palveluiden kehittämistä</p> <p>Yhteisöllisen toiminnan edistäminen vahvistuu ikääntyneiden asumisessa ja palveluissa.</p>

TAVOITE 2:

Ikääntyneiden monimuotoisten asumisratkaisujen suunnittelu ja kehittäminen sekä asuinympäristöjen ikäystävällisyyden parantaminen laaja-alaisesti (mm. esteettömyys, toimivuus, turvallisuus, muistiystävällisyys, yhteisöllisyys)

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Tulokset / Vaikutukset
<p data-bbox="0 52 633 380">1_Väestön toimintakyvyn edistäminen esteettömillä, yhteisöllisillä ja muistiystävällisillä asumisen ja asuinympäristöjen kehittämisen ratkaisuilla.</p> <p data-bbox="0 489 633 707">Yhteistyö peruskuntien kanssa → asumisen ja asuinympäristöjen kehittäminen</p> <p data-bbox="0 729 633 784">ja/tai</p> <p data-bbox="0 805 633 1078">Toiminnallisten kokonaisuuksien luominen hybridiasumisen mallin mukaisesti eri toimijoiden yhteistyöllä</p>	<p data-bbox="633 52 1304 489">Luodaan ikäystävällisen asumisen ja asuinympäristöjen ”malleja” esim. kuntien pilottikohteiden avulla, esim. esteettömät taajamat, asioimisreitit ja pihat, hybriasuminen, palvelukortteli jne.</p> <p data-bbox="633 521 1304 784">Huomioidaan em. kehittämisessä myös mm kulttuurin ja luonnon hyvinvointia edistävät vaikutukset, vrt. Marttilan hankkeen aistipolku,</p>	<p data-bbox="1304 52 1932 336">Kunnille ja hyvinvointialueille muodostuu yhteinevä näkemys ikääntyneiden monimuotoisen asumisen kehittämisen vaihtoehtoista.</p> <p data-bbox="1304 434 1932 653">Ikäihmiset asuvat pidempään asumisratkaisuissa, jotka tukevat ja ylläpitävät heidän toimintakykyään.</p>

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Tulokset / Vaikutukset
<p>2_Yhteistyö yhteisöllisen asumisen tuottajien / hoitopalvelujen tuottajien sekä muiden toimijoiden (ml. kunnan eri palvelut ja 3. sektori) kanssa ikäystävällisyyden parantamiseksi erilaisissa/välimuotoisen asumisen asumisratkaisuissa</p>	<p>Huomioidaan yhteisöllisyys fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena elementtinä, mm. Yhteisöllisen asumisen ja muiden ikäystävällisten ”mallien” luominen pilottikohteiden avulla.</p> <p>ja/tai</p> <p>jakamalla/luomalla rakennetun sisä- ja ulkoympäristön yhteisöllisyyttä tukevia ”malleja”</p>	<p>Yhteisöllisyyden edistämisestä syntyy jaettavia, hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja monistettavaksi koko hyvinvointialueelle ja kuntiin</p> <p>Yhteisöllisen toiminnan edistäminen vahvistuu ikääntyneiden asumisessa ja palveluissa.</p>

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Tulokset / Vaikutukset
<p data-bbox="9 136 608 567"> 3_Vapaaehtoisten asumis- ja yhteisöllisyyskoordinaattorien ”kouluttaminen” ikäihmisten asumisen ikäystävällisyyden parantamiseksi, esim. senioritaloissa/alueilla, missä asuu paljon ikäihmisiä. </p> <p data-bbox="9 600 531 698"> vrt. esim. Talotsemppari-koulutus </p> <p data-bbox="9 709 608 808"> <u>https://www.ikainstituutti.fi/ta/lotsemppari-valmennukset/</u> </p>	<p data-bbox="647 136 1246 289"> Luodaan kevyt sosiaalisen tuen ”lähellä kotia-malli” kotona asumisen tukemiseksi </p>	<p data-bbox="1323 136 1864 343"> Ikäihmisten asumisen ja yhteisöllisyyden tukemisesta syntyy koko kunnan ja/tai taajaman yhteinen asia </p>

TAVOITE 3:

Neuvonnan ja palveluohjauksen kehittäminen ja ikääntyneiden oman ennakoinnin ja varautumisen tukeminen tuleviin asumisen tarpeisiin.

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Tulokset / Vaikutukset
<p data-bbox="9 60 589 382">1_Hyödynnetään palveluohjauksessa tässä hankkeessa kerättyjä tietoja ikääntyneiden asumisen vaihtoehtoista (osatavoite 1.2 ja 1.3).</p> <p data-bbox="9 409 589 682">Kootaan yhteen korjausavustusten (ARA) ja korjausneuvonnan kunnalliset ja valtakunnalliset linjaukset.</p> <p data-bbox="9 709 589 922">Vanhuspalvelulaki §12 huomioiminen suunnittelussa (HE 231/2021).</p>	<p data-bbox="641 60 1294 436">Asumisen ennakoinnin ”toimintamallin”/tiedon tuottaminen kuntalaisten ennakoinnin ja varautumisen vahvistamiseksi ja sisällyttäminen kunnan/hvan ikääntyneiden neuvontapalveluihin.</p> <p data-bbox="641 469 1294 1064">Asumisen neuvonta on osa ikääntyneiden palveluohjausta: jossa mm. kannustetaan tulevien asumistarpeiden ennakointiin ja itsenäistä suoriutumista tukevien asumisratkaisujen tekemiseen, jaetaan tietoa erilaisista asumisen vaihtoehtoista sekä ohjataan hakemaan tietoa mm. asunnon korjaustöihin myönnettävistä avustuksista.</p>	<p data-bbox="1313 60 1912 327">Palveluohjaajien tieto asumiseen varautumisesta kasvaa ja yhtenäistyy ja sitä kautta ikääntyneiden valinnan mahdollisuudet lisääntyvät.</p>

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Tulokset / Vaikutukset
<p data-bbox="9 60 598 382">2_Yhtenäisen tiedon kerääminen ikääntyneille suunnatuista, olemassa olevista asumisratkaisuista ja asumisympäristöistä (vrt. osatavoitteet 1.2, 1.3 ja 3.1).</p> <p data-bbox="9 491 473 698">Vanhuspalvelulaki §12 huomioiminen suunnittelussa (HE 231/2021).</p>	<p data-bbox="647 60 1284 382">Tiedonkeruumallin luominen/työkalupakin kokoaminen ikääntyneille suunnatuista asumisratkaisuista ja -ympäristöistä sekä asuntojen korjausmahdollisuuksista.</p>	<p data-bbox="1323 60 1903 491">Ikäihmisten/omaisten ja palveluohjauksen käytössä on helposti löydettävät, monipuoliset tiedot asumisen ja asuntojen korjaamisen ratkaisuista sekä eri vaihtoehtojen <u>vertailtavuudesta</u>.</p> <p data-bbox="1323 524 1845 731">Ikäihmisten valinnan mahdollisuudet vahvistuvat oman asumisen suunnittelussa.</p>

Osatavoitteet	Toimenpiteet	Tulokset / Vaikutukset
<p>3_Ennakoinnin (verkko)- ”koulutus” / tietopaketti ikäihmisille / 65 vuotta täyttäneille/ ikääntyneiden palveluohjauksen asiakkaille /omaishoitajille / eläkkeelle jääneille / ikäneuvolan asiakkaille jne</p> <p>ja/tai luodaan ikäasumisen tietopalvelusivut nettiin</p> <p>ja/tai luodaan Asumisen pikatesti ”nappi” hva:n/kuntien verkkosivuille ”Saa ennakoida”, ”Lupa ennakoida” Esim. www.asumisenapu.fi/saaennakoida/</p>	<p>Ikääntyvää väestöä aktivoidaan pohtimaan tulevaisuuteen varautumista.</p> <p>Asumisen ennakkoinnin esille tuominen osana vanhuuteen varautumista → vrt. omahoitomallit, joissa lisätään kohderyhmän (tässä tapauksessa ikääntyvien ihmisten) tietoa päätöksenteon tueksi.</p> <p>Tiedon saatavuuden parantaminen mm. asuntojen korjaamisesta / ikäystävällisistä asumisen vaihtoehdoista</p>	<p>Vahvistetaan ikäihmisten omaa asumisen ennakkointia ja varautumiseen osana tulevaisuuden varautumista.</p> <p>Ikäihmisillä on kyky ja halu ennakoida omaa varautumista.</p>